

Aprenent l'art d'acompanyar la família

I Internacional Workshop en el marc de l'Any de la Família “Amoris Laetitia”

Consuelo León¹

Organitzada per l'Institut d'Estudis Superiors de la Família (IESF) de la Universitat Internacional de Catalunya, aquesta trobada, que va tenir lloc a Barcelona del 13 al 15 de maig, va comptar amb la presència de 500 participants de 50 nacionalitats diferents als quals es van afegir 300 més que la van seguir en línia, de llocs tan diversos com Austràlia, Filipines, Congo, Kenya, Mèxic, Singapur, etc. El Workshop va oferir un enfocament marcadament pràctic i va combinar conferències, tallers, taules de comunicacions i espais de networking. Tot aquest material està gravat i disponible en la web de l'Institut d'Estudis Superiors de la Família². L'objectiu va ser oferir un espai interdisciplinari on compartir experiències i iniciatives en l'àmbit de l'acompanyament familiar de la mà d'experts.

“És contracultural la família?”. D'aquesta manera començava la taula rodona preparatòria del *workshop*. Entre bromes i veritats, el monològista **Andrés Torres** va obrir l'acte i va oferir una versió adaptada del seu espectacle “Hij@s, el Club de los malos padres”, en el qual es relata el que passa en el dia a dia d'una família amb quatre fills, algun d'ells adolescent. **Pedro Herrero Mestre**, polític i pare de tres fills, va assenyalar que, efectivament: “la família és contracultural” perquè no forma part dels relats culturals hegemònics actuals. A més, –va afegir– “la nostra societat ha construït famílies en les quals no es produeixen poetes, sinó executors del sistema”, una afirmació subscripta també pel poeta i columnista **Enrique García-Máiquez** i la moderadora de la taula, la periodista i escriptora **Teresa Gutiérrez de Cabiedes**. Des de l'avantguarda cultural va quedar clar que la família no és patrimoni de dretes ni d'esquerres, sinó que és un bé comú a tots, que està per sobre de les ideologies, raó per la qual tots hauríem de treballar-hi.

La directora de l'IESF, la professora **Montserrat Gas**, va remarcar que “cal ser conscients que formar avui les persones en el tema de la família requereix no només transmetre uns coneixements, sinó ser capaços d'estar prop de les famílies, d'una manera pràctica i realista”. *Estar* on les famílies es troben. Això és precisament l'acompanyament familiar. Secundar-les

perquè descobreixin els seus propis recursos i siguin capaçs de resoldre les dificultats que es presenten en el decurs del cicle vital, amb totes les relacions personals que cada etapa comporta.

En totes les famílies es produeixen –en major o menor mesura– crisis i dilemes relacionats amb l'educació dels fills o amb les exigències del treball professional dels pares ja que ens movem en el context d'una societat que canvia ràpidament. Per això, “una nova cultura familiar s'hauria de reconstruir més amb bones pràctiques –amb estils de vida– que amb idees que, evidentment, són també necessàries”.

“Si contracultura és crear cultura –tal com va afirmar Montserrat Gas en la inauguració del *workshop*– formar per a l'acompanyament familiar suposa estar convençuts que la nostra proposta respon als desitjos més genuïns de l'ésser humà: estimar i ser estimats en un món canviant”. Aquestes paraules, pronunciades el 15 de maig del 2022, dia internacional de la família, davant un auditori participatiu, motivat i compromès, van deixar clar que cal formar-se per acompanyar i acompanyar per formar-se.

Aquest canvi de paradigma, suposa un abordatge que va més enllà de la teràpia, la mediació i la resolució de conflictes, ja que fins i tot quan comprenem tots aquests aspectes, l'acompanyament surt al pas de la realitat quotidiana de la majoria de les famílies.

Mariolina Ceriotti, neuropsiquiatra i terapeuta familiar de Milà, es va referir a la força intrínseca dels vincles com a pilars fonamentals de la família enfront d'un món en creixent individualització. Una mirada

optimista que va completar **Raphael Bonelli**, psiquiatre vienès, en analitzar la gestió de les crisis familiars.

Altres experts, entre els quals es trobava el francès **Thierry Veyron La Croix**, fundador de la *Maison des Families* de Lió, la psicòloga **Montserrat Santigosa**, **Mercedes Honrubia** de l'Institut Coincidir, **Pablo Aróstegui** i **Victoria Ferrer**, especialistes en comunicació, **Alberto Baselga** i **Trinidad Puente** de *@lo nuestro* i **Mercedes Haydon** de CanaVox entre d'altres van aportar les seves experiències de bones pràctiques en acompanyament des del seu lloc de procedència i el seu àmbit d'experiència –xarxes socials, ràdio, centres educatius, gabinets professionals, pastoral familiar, etc.– amb un clar teló de fons de “ser-hi”, que en paraules de **Juan José Pérez-Soba**, professor de l'Institut Joan Pau II sobre matrimoni i família de Roma, es poden resumir com “acompanyar les famílies en el dia a dia” i també “invertir temps a viure i formar-se per a la vida familiar”.

Segons **Rafael Lafuente**, expert en educació afectiva i sexual: “si comparem el temps que un pare o una mare dedica a la seva formació professional i el que dedica a formar-se com a educador dels seus fills, veiem una diferència abismal. Per això l'actitud més assenyada i més humil és formar-se, i cercar les eines necessàries per fer-ho”. Una idea desenvolupada també per **Maria Pilar Lacorte**, subdirectora de l'IESF, qui va destacar aquesta paradoxa: “ens formem molt per a gairebé tot: carrera, màsters, permís de conduir, idiomes... i molt menys, o res, per a aquella funció o tasca que ens ocuparà tota la vida: el desenvolupament i enfortiment de la nostra vida familiar”.³

Algunes claus del workshop

Un canvi de mirada davant “d'allò que és família”

Els canvis socials de l'última dècada, la nova mentalitat i les circumstàncies de les famílies avui feien necessària una nova mirada cap a “allò que és família”, que parteixi d'una idea fonamental: les “famílies ideals” no existeixen, existeixen les “famílies reals”. Així va néixer el I *workshop* sobre acompanyament familiar. El marc ha estat la celebració de l'any de la família *Amoris Laetitia*, promogut pel Sant Pare.

Els objectius del workshop

Per una banda oferir formació sobre què és i com realitzar aquest acompanyament a les famílies des de diferents àmbits (educatiu, pastoral, des de gabinets professionals, xarxes socials, etc.) i, per una altra, servir com a punt de trobada d'iniciatives d'acompanyament a tot el món de manera que de les possibles sinèrgies entre els participants puguin sortir la creació de noves iniciatives.

Vincles enfront de l'individualisme

Les persones i les famílies, amb les nostres accions quotidianes, som els qui conformem la cultura que ens envolta ser t al mateix temps influïts per aquesta mateixa cultura. A Occident vivim immersos en societats molt individualistes. Ens costa estar els uns amb els altres, però alhora som exigents: necessitem respostes i accions immediates. Aquesta incoherència fa que quan esclata el conflicte l'entenem com el senyal d'un fracàs irrefutable que afecta la dinàmica relacional de les famílies, i que la fa complicada o incapaç de comprendre i fer més forts els llaços familiars.

Formació i protagonisme familiar

La "formació" entesa com a informació unidireccional sobre unes idees de com ha de ser la família i com han de fer-se les coses ens respon al nou context. Un estil "directiu" de la formació pot fer oblidar que la resposta a aquesta necessita ser personal i lliure, de manera que cada família sigui capaç d'afrontar els reptes particulars amb les pròpies eines. És el que denominem "protagonisme familiar".

No es tractava, per tant, d'iniciar noves estructures o incorporar canvis dràstics, sinó més aviat comprendre les dificultats reals de les famílies d'avui dia, i aprendre a ajudar-les des d'una perspectiva i una mirada diferent.

Famílies que acompanyen famílies

"Acompanyar" significa "estar al costat d'algú", caminar al seu costat perquè descobreixi qui és i qui està cridat a ser, i facilitar que pugui resoldre i decidir de la millor manera possible d'acord amb les seves circumstàncies, les dificultats i conflictes que totes les relacions personals comporten. Acompanyar és, sobretot, establir una relació personal i, com a tal, es basa en la confiança que mai pot imposar-se, però sí que es poden facilitar les condicions perquè es doni. Atès que no existeixen "famílies ideals" ni "famílies perfectes", en realitat tots necessitem ser acompanyats. I tots podem, d'alguna manera, ser famílies que acompanyen altres famílies.

Els àmbits de l'acompanyament

Es pot parlar de quatre grans àmbits de treball: *els gabinets professionals*, de consultoria o mediació, que tenen una visió reparadora i positiva de les relacions familiars; *els gabinets d'orientació familiar*, especialistes que treballen en dificultats dels

nens, que moltes vegades amaguen problemes relacionals familiars; diverses maneres d'acompanyar que s'engloben en *l'àmbit pastoral* i que inclouen totes les iniciatives que, des de l'Església i les seves diverses entitats (parròquies, associacions, moviments, etc.) s'ofereixen a les famílies cristianes. Som conscients que la confiança i força espiritual que representa aquest àmbit d'acompanyament té un potencial incalculable per a les famílies cristianes; i finalment *l'àmbit educatiu* que té una gran importància perquè des de l'escola es pot ajudar les famílies a redescobrir el seu protagonisme educador, i promoure una formació familiar transversal. L'escola és, a més, un àmbit social natural en què les famílies poden acompanyar altres famílies tot promovent-se hàbits prosocials. Tampoc no podem oblidar l'acompanyament que es pot dur a terme a través de les xarxes socials perquè les noves tecnologies ofereixen també noves maneres de comunicar-nos i constitueixen un punt d'accés primari per a les famílies més joves.

¹ Directora de l'Observatori de Polítiques Familiars de la Universitat Internacional de Catalunya (UIC).

² L'Institut d'Estudis Superiors de la Família (IESF) de la Universitat Internacional de Catalunya (UIC), va néixer l'any 2004, amb el suport de la Fundació Joaquim Molins Figueras. La recerca, la docència i el treball en xarxa en són les principals línies d'activitat. L'Institut imparteix diversos Postgraus, en format semipresencial i *online*, que proporcionen formació per l'acompanyament familiar. És a més el primer institut a Espanya de rang universitari en l'estudi i la formació en polítiques familiars, amb un postgrau específic en aquesta matèria. La seva activitat principal se centra en estudiar com són les famílies avui i quines són les seves necessitats reals, donar formació per acompanyar, capacitar i ajudar a desenvolupar competències, sempre amb una actitud optimista i esperançada, que es basa en el convenciment que la força que cohesionen el teixit social són la qualitat de les relacions familiars.

³ Sobre l'acompanyament familiar podeu veure també *Temes d'Avui*, núm. 65 (2021)